

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 2. oktobra 2025 • Leto 35, št. 40

stran 2

KLJUČNO JE, DA SKUPNOST SAMA VE, KAJ ŽELI

SLOVESNA MAŠA V SAKALOVCIH
stran 4

POMURSKA TRGATEV OBETA ODLIČNA VINA
stran 6

PIVAROV KRIŽ V GANČANAJ
stran 10

KLJUČNO JE, DA SKUPNOST SAMA VE, KAJ ŽELI

Le nekaj dni po tem, ko je v Budimpešti predal akreditacije madžarskemu predsedniku, je novi slovenski veleposlanik na Madžarskem Anžej Frangeš obiskal Slovence v Porabju. Z obiskom je želel najprej poslušati in spoznati porabske Slovence, nato razumeti njihove potrebe, pa tudi njihove uspehe, ki jih, kot je povedal, ni malo.

»O vas se še vedno učim.

delegacijo je obiskal tudi Slovensko vzorčno kmetijo in Filov mlin, si ogledal Porabsko domačijo in Hišo rokodelstva, v Števanovcih pa slovensko žganjarno. V Monoštru se je v Slovenskem kulturnem in informacijskem centru, kjer delujeta Radio Monošter in časopis Porabje, srečal z urednico časopisa Porabje Nikolett Vajda-Nagy, direktorjem

veliki meri deluje po zaslugi podpore Slovenije, a tudi sodelovanje z Madžarsko je odlično, saj nam stoji ob strani z močno institucio-

Holec: Šole so naš obstoj in naša prihodnost

Podobno misel je ob obisku izpostavil tudi predsednik Državne slovenske samou-

prihodnost odvisna tudi od nas samih. Če želimo obstati kot porabski Slovenci, se moramo sami truditi in delati,« je bil jasan.

Predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem je delegacijo sprejela na Slovenski vzorčni kmetiji na Gornjem Seniku.

Obisk pri Malem Triglavu v Andovcih

Želim izvedeti ne samo o težavah, ampak predvsem o tem, kaj vse že ustvarjate. To me navdaja z optimizmom. Ob tem pa moramo biti hvaležni tudi Madžarski, ki vsako leto bolje skrbi za Slovence na Madžarskem,« je dejal Frangeš in dodal, da bo njegova naloga predvsem v tem, da bo pomagal uresničevati cilje skupnosti: »Mi nismo tukaj zato, da vam razlagamo, kaj potrebujete, ampak zato, da vas podpremo pri tem, kar želite doseči.«

Veleposlanik s Porabci: od Gornjega Senika do Monoštra

Frangeš je obisk začel na Gornjem Seniku, kjer se je seznanil z delovanjem Državne slovenske samouprave in si ogledal tamkajšnje projekte. Skupaj s svojo

Radia Monošter Attilo Bartakovičem in urednikom TV-oddaje Slovenski utrinki Dušanom Mukičem.

Na vsakem koraku pa je lahko začutil, kako trdna je vez, ki skupnost povezuje z obema domovinama – Madžarsko in Slovenijo.

Kovacseva: Odprta vrata so ključna, a veliko je odvisno od nas

Predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovacs je veleposlaniku predstavila delovanje zveze in razvojne načrte, med drugim tudi novi evropski projekt celovite raziskave slovenskega Porabja, ki bo prvič združil jezikoslovne, zgodovinske in etnološke raziskave ter obrodil monografijo.

Ob tem pa je jasno poudarila: »Naša organizacija v

nalno podporo. Pomembno pa je, da se zavedamo – ni vse odvisno od denarja. Veliko je odvisno od nas, od našega pristopa in pripravljenosti sodelovati. In tukaj smo na dobri poti.«

Slovenski veleposlanik je obiskal tudi naše uredništvo.

Kovacseva je hvaležna za veleposlanikovo pripravljenost pomagati in ker jim je obljubil »odprta vrata«. To pa je, meni Kovacseva, pri diplomatskih predstavništvih vedno dobrodošlo, saj pomaga hitreje reševati težave.

prave Karel Holec. Veleposlanika je popeljal po Gornjem Seniku in Števanovcih ter ga seznanil z največjimi izzivi skupnosti. »Največji med njimi je šolstvo. Brez mladih ni prihodnosti in

Med odličnimi odnosi in odgovornostjo skupnosti

Frangeš je v prvem nastopu med porabskimi Slovenci večkrat poudaril, da so odnosi med Slovenijo in Madžarsko odlični, pri tem pa imajo prav manjšine obeh narodov ob meji posebno vlogo. »Ko se skupnosti na obeh straneh počutijo dobro, to krepi tudi dvostranske odnose med državama,« je dejal.

Obisk je tako minil v znamenju optimizma, saj da sta obe državi zaveznici porabskih Slovencev, a da bo prihodnost skupnosti odvisna predvsem od njihove lastne povezanosti, lastnega prostovoljnega dela in lastne pripravljenosti, da sami začrtajo svoje cilje.

»Ključno je, da skupnost sama ve, kaj želi,« je še poudaril Frangeš, »in da se potem skupaj trudimo, da te cilje uresničimo.«

brez šole ne bo ne kulture ne jezika,« je dejal.

Holec se je zahvalil Sloveniji za pomoč pri zagotavljanju učiteljev in asistentov ter poudaril, da bi bilo res zelo dragoceno, če bi se ta podpora nadaljevala in še okrepila. »Seveda pa je

Vida Toš

8. Dnevi slovenskega filma v Sombotelu

V soorganizaciji Slovenskega filmskega centra, Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik, slovenskega generalnega konzulata v Monoštru, Oddelka za slavistiko univerze ELTE SEK, sombotelske slovenske samouprave ter neprofitne družbe AGORA Savaria so med 22. in 24. septembrom v Sombotelu že osmič potekali Dnevi slovenskega filma.

Prvi večer je v pozdravnem nagovoru učiteljica slovenščine na univerzitetnem središču ELTE SEK Mojca Jesenovec povedala, da so letošnji dnevi slovenskega filma posebni, kajti sombotelska Katedra za slovenski jezik in književnost praznuje 45-letnico ustanovitve.

Filmski dogodek je slovesno odprla slovenska generalna konzulka v Monoštru Dubravka Šekoranja. Poudarila je, da predvajanje slovenskih filmov bogati kulturno podobo Sombotele kot tudi številnih drugih mest v Evropi in po svetu. O treh filmih, ki so jih v kinu AGORA Savaria predvajali letos, je uvodoma povedala, da se posvečajo sodobnim družbenim vprašanjem, ki presegajo nacionalne okvire in so skupna slehernemu človeku. Predstavljajo resnične življenjske situacije, poglobljajo pa se tudi v odnose med posameznikom in sistemi.

Prvi večer smo si ogledali film *To je rop!*, ki je samostojni celovečerni igrani prvenec režiserja Gregorja Andolška. Črna komedija, ki je nastala leta 2024, pripoveduje o Rajku, poklicnem čarovniku, ki si med nastopom zlomi roko ter nato neuspešno poskuša od zavarovalnice Tangenta

dobiti odškodnino. Dobrosrčni zavarovalniški agent Marcel mu poskuša pomagati. Obrne se na direktorja zavarovalnice, ki pa ni pripravljen rešiti problema.

Film To je rop! smo si ogledali v veliki dvorani kina AGORA Savaria.

Zaradi tega se Marcel odloči, da ga ugrabi. Na begu z ugrabljenim direktorjem se glavni junakoma pridruži še skrivnostna ženska. Policija jim je za petami, gledalci pa ob komediji in kriminalki lahko občudujemo tudi lepote pokrajin, kjer je bil film posnet, to so Ljubljana, Vipava, Ajdovščina, Vršič, Jezersko, Kranj in Bohinj.

S povabljenima slovenskima umetnikoma, režiserjem Gregorjem Andolškom in igralko Tijano Zinajč, se je po projekciji filma pogovarjala Mojca Jesenovec. Režiser Andolšek je povedal, da je prikazovanje posameznika kot žrtve sistema že od nekdaj klasična tema književnosti in filma, ta problem pa prav gotovo poznajo tudi prebivalci Madžarske. Ustvarjalec je izpostavil, da je želel posneti komunikativen film, ki bi nagovoril čim več ljudi, sam pa ga je označil kot kombinacijo črne komedije in socialne drame. Mojca Jesenovec je opozorila na

vlogo kontrastov v filmu, in sicer tako med različnimi družbenimi sloji kot tudi mestom in naravo, ki jih je režiser Andolšek po lastnih besedah uporabil

kot dobro orodje pri pripovedovanju zgodbe. Povedal je še, da si je igralca za vsak svoj lik – z izjemo glavnega junaka – že vnaprej zamislil

Pogovor z igralko Tijano Zinajč in režiserjem Gregorjem Andolškom je vodila učiteljica slovenščine na sombotelski univerzi Mojca Jesenovec.

ter da je bila vsaka sekunda filma pred snemanjem do potankosti izvedena. Delo filmskega ustvarjalca razume kot »magičen posel«, pri čemer naj bi bil film veličasten in neskončen.

Tijana Zinajč je znana tudi kot gledališka in filmska režiserka, tokratni film pa ni bil njen prvi skupni projekt z Gregorjem Andolškom – ki je v resnici njen življenjski sopotnik. Zanimajo jo pred-

vsem posebni, neprilagojeni ljudje in vprašanje, kako okolica sprejema njihovo drugačnost. Opozorila je na težavnost snemanja nizkoproračunskih filmov, kajti slovenski prostor naj bi bil premajhen za tolikšno število aktivnih ustvarjalcev. Ob režiserskem delu je dejavna tudi v igralskem poklicu, ki naj bi bil po njenih besedah »nor« in za opravljanje katerega »mora biti človek obseden«.

Navzoči smo lahko še marsikaj izvedeli o gostujočem umetniškem tandemu, denimo, da je mati Gregorja Andolška Francozinja in da je filmsko režijo doštudiral v Parizu, o Tijani Zinajč pa, da je zaradi mednarodnega poklica svojega dedka nekaj otroških let preživela tudi v afriškem Burundiju in

na Madagaskarju ter da je bivala tudi v Zagrebu in na Reki. Pogovor se je dotaknil tudi glasbene ustvarjalnosti Gregorja, ki je pevec in kitarist slovenske pankerske zasedbe Čao Portorož.

V torek in sredo smo si lahko ogledali še dva slovenska filma, tokrat v manjši dvorani kina AGORA Savaria. Odrešitev za začetnike je tragikomični film režiserke Sonje Prosenc, prav tako

iz leta 2024. Premožna, na videz popolna slovenska družina med vožnjo ob cesti vidi neznance, ki se jim je pokvaril avto, a se odloči, da jim ne pomaga. Ko njihovo življenje zmoti prihod moževega sina iz prejšnje zveze, ki ga ni videl več kot dvajset let, se začne podoba o popolni družini vse bolj rušiti. Sploh pa, ko se na njihovih vratih nepričakovano pojavi mlada družina, ki ji prej niso priskočili na pomoč. Na koncu filma se dve družini sprijateljita in »na videz popolna družina« postane res prava družina. Film režiserja Janeza Burgerja Opazovanje iz leta 2023 je drama. Reševalka Lara pomaga prepeljati v bolnišnico mladeniča, ki so ga neznanci brutalno pretepli in to v živo prenašali po družbenem omrežju. Čeprav si je dogodek ogledalo skoraj dvajset tisoč ljudi, nihče ni pomagal in poklical policije. Mladenič je v komi, vendar pa začne Lara z njegovega profila prejemati videoposnetke, ki prikazujejo neznance, kako brezbrizno opazujejo pretepanje. Laro postaja strah, da je v dogodek vpletena tudi sama. Vsi, ki so bili priče pretepa in niso poklicali policije, po vrsti umirajo. Tudi gledalca postaja strah, da bo virtualni svet premagal pravega okoli nas. Tudi osmi dnevi slovenskih filmov z madžarskimi podnapisi so obogatili besedni zaklad Slovencev v Sombotelu. Skupaj z madžarskimi in hrvaškimi gledalci pa smo ugotovili, da se v obeh državah srečujemo z odtujenostjo in brezbriznostjo v današnji družbi.

Marija Kozar

ODKRITJE MESTA TIHANY S ČLANI KRAJSKEGA GOZDARSKEGA DRUŠTVA

Porabje je spet obogateno z novimi prijateljstvi, spomini in izkušnjami, saj so nas med 12. in 14.

vodstvom Andree Kovacs, predsednice Zveze Slovencev na Madžarskem, ogledali Tromejnik, stično

I. je bil pokopan v cerkvi samostana leta 1060. Njegov grob v kripti cerkve je edini do danes ohranjeni

septembrom obiskali člani Kranjskega gozdarskega društva. Društvo deluje v okviru Zveze gozdarskih društev Slovenije, ki spodbuja oblikovanje in razvoj uravnoteženih ter strokovno utemeljenih pogledov na ključna ekološka, humanistična, tehnična, ekonomska in organizacijska vprašanja, povezana z doseganjem dogovorjenih ciljev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi tako v strokovnih krogih kot v širši slovenski javnosti. Zveza skrbi za popularizacijo gozdov in gozdarstva ter spodbuja oblikovanje in razvoj strokovnega izražanja v gozdarstvu. Uveljavlja dosežke slovenskega gozdarstva in sodeluje pri oblikovanju politike in predpisov s področja gozdarstva, pa tudi usklajuje stike gozdarske stroke z drugimi strokami. 12. septembra so si pod

točko treh meja – Slovenije, Madžarske in Avstrije. Obiskali so tudi cerkev Marijinega vnebovzetja v Monoštru, ki je tretja največja baročna cerkev na Madžarskem.

13. septembra so pod mojim vodstvom obiskali mesto Tihany ob severni obali na polotoku Blatnega jezera. Med potjo sem jim na kratko predstavila Blatno jezero, največjo sladkovodno površino v srednji Evropi, in benediktinsko opatijo Tihany, ki je bila ustanovljena leta 1055. Ustanovitveno listino opatije je izdal kralj Andrej I., ki je vladal od leta 1046 do leta 1060. Listina, napisana v latinščini, je najstarejši avtentični ohranjeni izvirnik zapisa madžarskega jezika, saj vsebuje okoli sto najstarejših madžarskih besed ter največ posestnih in krajevnih imen. Kralj Andrej

grob srednjeveškega madžarskega kralja.

Čez dan sem jim veliko pripovedovala o naši manjšini in odnosu do slovenskega jezika, pa tudi o svojem študiju v Ljubljani. Na izletu smo si ogledali opatijo in kip Echo, ki z žensko iz legende ponazarja edinstveni pojav odmeva, hkrati pa je poklon naravi, legendam in kulturni dediščini kraja.

S sprehajališča, ki vodi do kipa, se je odprl čudovit pogled na jezero. Popoldne smo se odpravili tudi na obalo, kjer so se lahko kopali v jezeru.

Ta dan je bil poln doživetij in spominov. Hvaležna sem članom društva za prijaznost, nova prijateljstva in čudovita darila. Upam, da nas bodo še obiskali, saj Porabje vse obiskovalce sprejema z veliko toplino in prijaznosti.

Dóra Doszpot

Slovesna maša v Sakalovcih

V Sakalovcih je 24. septembra potekala slovesna sveta maša ob 14. obletnici blagoslovitve tamkajšnjega svetlobnega križa. Dogodek je bil skupni projekt Občine Sakalovci in Slovenske narodnostne samouprave ter tamkajšnje župnije. Dvojezično slovensko-madžarsko mašo sta darovala župnika Dejan Horvat iz

Gornjeseniški župnik Tibor Tóth, stalni diakon Róbert Császár in markovski župnik Dejan Horvat

Markovcev in Tibor Tóth z Gornjega Senika. Slovenski duhovnik je v pridigi opozoril na pomen križa kot simbola: vsak človek nosi svoj križ, ki ga žal ne more predati drugemu, temveč mora svojo živ-

Domačini in verniki iz sosednjih vasi

ljenjsko pot in preizkušnje prehoditi sam.

Posebno praznično noto je maši dodalo tudi dejstvo, da oba duhovnika letos zaznamujeta 25-letnico duhovniškega posvečenja. Ob koncu sta zato zbranim podelila srebrnomašni blagoslov.

Za bogoslužje sta z ubranim petjem poskrbela cerkvena zbora: Cerkevni zbor ZSM Števanovci pod vodstvom dr. Gáborja Sebestyéna in Cerkevni zbor sv. Cecilije iz župnije Gornji Senik.

Ferenc Sütő

Punk ni mrtev – živi na ulici in na razstavi

V Galeriji Murska Sobota so odprli razstavo z udarnim naslovom Punk. Subkultura. Socializem., ki jo je

Tone Stojko je ob odprtju v Murski Soboti povedal: "Vedno sem čustvoval z zatiranimi. Punk sem doživljal

za konec 70. in začetek 80. let, lahko ob fotografijah začutimo strukturo tistega časa – alternative družbenega angažmaja in tudi tistega, kar je bilo takrat navihano, a krvavo resno: an-

kih, ko ljudje še vedno stopimo skupaj na ulici, tudi če nas umetnost ne zanima neposredno. To je moč, ki se vedno znova vrača z novimi generacijami."

invencije pri postavljanju.

Sporočilo za prihodnost
Razstava Punk. Subkultura. Socializem. ne ponuja zgolj nostalgije, temveč opozarja, da se duh upora seli skozi

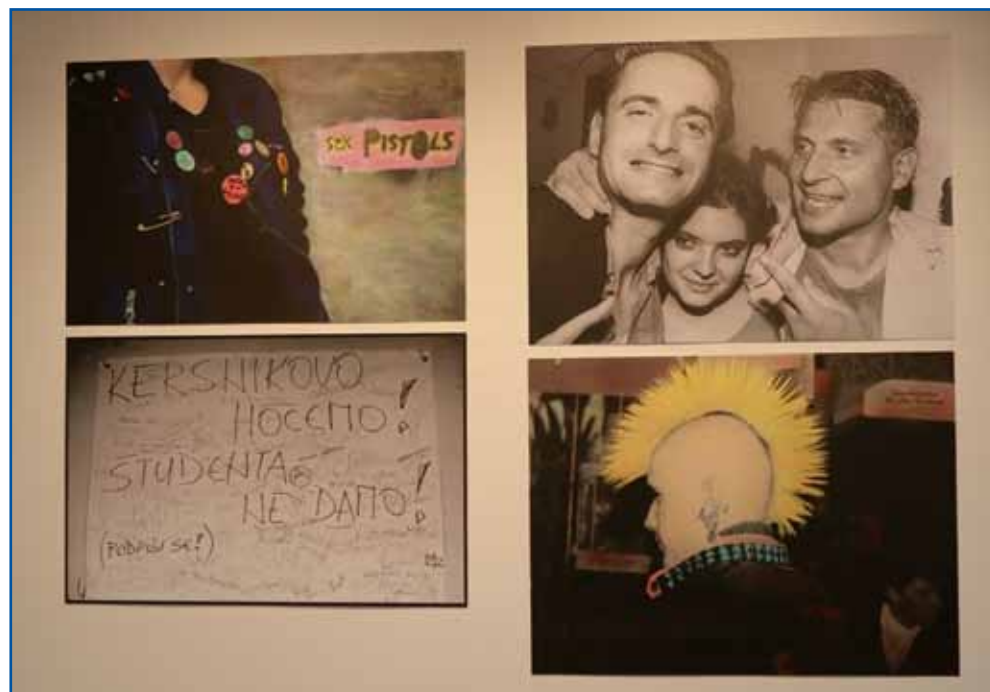
Tiskovna izjava pred otvoritvijo. Z leve: kuratorica razstave Marina Gržinić, fotografa Tone Stojko in Damjan Kocjančič.

zasnovala filozofinja in kuratorica Marina Gržinić. Postavitev se pogloblja v vizualno kulturo slovenskega punka med letoma 1977 in sredino osemdesetih, skozi fotografske arhive pa odpira vprašanja telesa, spolnosti, političnega upora in ustvarjalnosti mladih, ki so si upali kričati drugače.

kot eno od epizod mojega dokumentarnega dela, predvsem pa kot protest proti družbenim omejitvam tistega časa."

Od nostalgije do današnjih sporočil

Direktor Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti Oto Luthar je izposta-

Razstava prinaša obiskovalcem najboljše pregled fotografij punk gibanja v Sloveniji doslej.

tifašizem in antinacizem." Spomnil je tudi na pripombe in grafite, z ironičnimi slogani opozarjajoče na nevarnosti, ki se danes vračajo v novih preoblekah: "To, kar so pankovci vedeli pred 45 leti, je aktualno še danes. Nacizem in fašizem nikoli nista zares izginila ... punk pa nas spominja, da moramo ostati budni."

Punk kot živi arhiv

Kuratorica Marina Gržinić je poudarila, da je v središču razstave fotografija, ne le kot dokument, temveč kot "živi arhiv". Po njenih besedah prav podoba omogoča, da preteklost ne otrpne, temveč odpira prostor za prihodnost: "Za mene je povezava z današnjim časom ključna. Punk je mrtev, a hkrati živ – v prevratniških gestah, v protestih, v trenut-

Od Cankarjevega doma do Murske Sobotne

Razstava je bila prvič predstavljena decembra 2023 v

čas. Kot je dejal Luthar, je punk opozarjal na nevarnosti, ki so se takrat zdele banalne, danes pa so spet kr-

Na razstavi so na ogled predvsem fotografije.

Na otvoritvi razstave je bil tudi legenda slovenskega punka Igor Vidmar.

Pogled skozi objektiv
Na ogled so predvsem fotografije devetih avtorjev – med njimi Toneta Stojka, Janeza Bogataja in Božidarja Dolenca –, pa tudi dokumentacija Igorja Vidmarja, skupine Tožibabe in drugih sopotnikov punka. Fotograf

vil, da razstava nagovarja tako tiste, ki so punk živeli, kot mlajše, ki ga lahko spoznajo prvič: "Res močno upam, da bodo razstavljena dela pri starejših obudila spomine, mlajšim pa predstavila, kaj pomeni občutje neke generacije. Čeprav gre

Cankarjevem domu, nato pa je gostovala v Nemčiji, Avstriji, Novem Sadu in Skopju. V Murski Soboti, kjer je zdaj postavljena, po besedah Gržinićeve ni nič manjša, prostor pa ji je dal nov značaj in zahteval veliko

vavo resnične. In kot dodaja Gržinićeva: brez zgodovine ni prihodnosti, zato je nujno, da spomin ostane živ. Razstava bo v Galeriji Murska Sobota na ogled do 9. oktobra.

Vida Toš

OD SLOVENIJE ...

V Sloveniji sistem SI-alarm za množično obveščanje prek mobilnih omrežij

Slovenija je vzpostavila sistem SI-alarm, namenjen hitremu pošiljanju nujnih informacij ob naravnih nesrečah, industrijskih nesrečah ali terorističnih napadih. Sistem bo prebivalce obveščal tudi o ukrepih med nesrečami in pomagal pri iskanju pogrešanih oseb. Skrbnik je uprava za zaščito in reševanje. Opozorilna sporočila so razdeljena na štiri stopnje nevarnosti, ločeno pa bo mogoče prejemati tudi obvestila o pogrešanih osebah. Najvišje, 1. stopnje, ne bo mogoče izklopiti. SI-alarm deluje na vseh mobilnih telefonih, tudi starejših, brez registracije, aplikacij ali internetne povezave. Sporočila bodo brezplačna, prikazana na zaslonu, spremljala jih bosta tudi zvočni signal in vibracija.

Sistem temelji na tehnologiji celičnega oddajanja in ne zbira osebnih podatkov. Obvestila bodo poslana v slovenščini in angleščini, na narodnostno mešanih območjih tudi v italijanščini ali madžarščini. Prvo javno testiranje sistema je potekalo 27. septembra ob 12. uri po vsej Sloveniji. Prejeto sporočilo je bilo testno. SI-alarm je po navedbah pristojnih varen pred zlorabami in bo v Sloveniji dopolnil obstoječe sisteme, kot so sirene, radio in televizija.

Na UKC Ljubljana prva robotsko asistirana presaditev ledvice z živim darovalcem

Na Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana (UKC) so prvič z robotsko asistenco presadili ledvico z živim darovalcem, in sicer mame svojemu 40-letnemu sinu. Gre za prvo tovrstno operacijo ne le v Sloveniji, temveč tudi v širšem prostoru nekdanje Jugoslavije. Kot so poudarili strokovnjaki, robotsko vodena transplantacija pomeni manj invaziven poseg, manj zapletov in hitrejšo okrevanje bolnika. Operacija poteka sočasno v dveh dvoranah – pri darovalcu in pri prejemniku – ter zahteva izjemno usklajenost ekip. V konkretnem primeru je presajena ledvica začela hitro delovati, bolnik pa dialize ni več potreboval.

Pomurska trgategv obeta odlična vina

V Pomurju so vinogradi letos večinoma bogato rodili, trgategv se bliža koncu in vinogradniki zadovoljno pogledujejo proti polnim sodom. Čeprav je bilo leto za trto zahtevno in polno vremenskih izzivov, je letina bogata, vina pa naj bi bila nadpovprečne kakovosti.

Eden najzgodnejših začetkov

V kleti Radgonskih goric iz Gornje Radgone so trgategv začeli že 18. avgusta. Po besedah enologinje in vodje kleti Klavdije Topolovec Špur je bil to eden najzgodnejših začetkov v zadnjih letih. »A tega smo že navajeni – prve sorte za penine zorijo kar hitro,« je povedala in naštela prve nabrane sorte: radgonska ranina, solaris in chardonnay, ki je tudi srce njihove zlate radgonske penine.

Na okoli 500 hektarjih vinogradov so do danes, ko to berete, pobrali že ves pridelek. In čeprav so sladkorne stopnje letos nekoliko nižje, Topolovec Špurova ostaja optimistična: »Sladkor je le eden od pokazateljev kakovosti. Kislinjska sestava in vrednosti pH pa so zelo dobre, zato lahko trdim, da je letošnja letina zelo kakovostno obetavna.«

Suša prinesla izzive in priložnosti

Poletna suša je vinogradnikom povzročila nekaj preglavic, predvsem pri dušikovi sestavi moštov, kar pomeni več zahtev pri vrenju. A trta je presenetila s svojo vzdržljivostjo. »Morda bi si želeli nekaj dežja pred trgatvijo, pa ga

ni bilo. A vsako leto znova vidimo, da je trta precej odporna,« je pojasnila enologinja.

Enologinja in vodja vinske kleti v podjetju Radgonske gorice Klavdija Topolovec Špur

Na Goričkem pa so z optimizmom trgali tudi na posestvu Marof. Vinar Uroš Valcl je poudaril, da pri njih ne gledajo le na sladkor in kisline, ampak na fiziološko dozorelost

ranega vina, namenjeno predvsem mlajšim kupcem. »Sledimo trendom, a ostajamo zvesti naravnim

postopkom. Gre za popolnoma naraven izdelek, brez dodanih arom,« pravi Topolovec Špurova.

Posebnost v njihovi ponudbi je tudi naravno penneče se vino (pet-nat) iz

Letošnja letina je kakovostno obetavna.

grozdja. »Letos je od cvetenja do trgatve minilo več kot sto dni – to pomeni, da bo vinski letnik imel globino, ki se bo pokazala šele čez leta.«

Novosti v Radgonskih goricah

Radgonske gorice so letos razveselile ljubitelje vin z novimi projekti. Na trg kmalu prihaja peneče se vino iz dealkoholiziranih

ranine, pridelano v omejenih količinah za izvoz, pripravljajo pa še suho različico ranine in novo rdeče vino iz modre frankinje. »Vse je še v fazi fermentacije, a želimo razširiti ponudbo in pokazati, da tudi na Štajerskem znamo ustvariti konkretna rdeča vina,« je dodala.

Polni kozarci prihodnosti

In čeprav je konkurenca na trgu vedno večja, ostajajo penine iz Gornje Radgone zanesljiva izbira na slovenskem trgu. Praznični meseci so še vedno čas, pravijo v Radgonskih goricah, ko se zlata radgonska penina znajde na številnih mizah. »Konkurenca nas sili, da smo samo še boljši,« pravi enologinja, ki verjame, da bo letošnji letnik med uspešnejšimi celo v zadnjem desetletju. Pomurski vinogradi so torej znova pokazali, da kljub muhastemu vremenu skrivajo v sebi moč in tradicijo. Polne pute (bren-te) in obetavni rezultati pa nakazujejo, da bo letošnja jesen v kletih dišala po optimizmu in seveda po odličnem vinu.

Vida Toš

www.radiomonoster.com

Pod Srebrnim brejgom ...

... je že malo več poznano, zakoga volo so v krčmej skrak slovensko-ga parlamenta lidge beteg na črvej daubili. Voda, iz stere so kūjali kafej pa vse drugo, je v sebi nebesko dosta bakterij mejla. Ta voda aj bi v pipe iz bazenov prišla, v steri jo gasilci majo. Voda za ogenj pogasiti je beteg gor vužgala. Tau je v šali povedano, depa, nikšna šala je nej bila. Prejk 700 lūjdi je vōmetalo pa dris daubilo. Od toga

Popularen Maxi je zaprejtī. Cejla afēra je velki kvar firmi naprajla. Čaka se, sto ga prejkuzeme.

smo že mejseca aprila pisali, gnes se že vej, zakoga volo je do toga prišlo, kelko lidi je zbetežalo. Vej se, ka med njimi je tūdi kakšen človek iz parlamenta biu. Poznano je tau tō, ka prvi lidge so pejneze za kvar daubili. Ena ženska je 800 evronov dobila, zvekšoga se eške čaka, kelko de komi plačati trbelo.

Pejneze betežnikom mora sekulantska firma vōplačati. Od velki pejneze pripovejdamo. Po nisterni informacijaj aj bi ta do ene miljonke evronov šlau. Kak povedano, vnaugi eške na tau čakajo, kelko se vōzračuna. Od nisterni delo je na velke trpelo, eni so v špitali mogli

ostanoti. Za dva človeka se vej, ka sta tam kafej pila, prva bi mogla na fli-ger iti. Trbej tau tō prajti, ka ta afēra z vodau je rejsan brž na redej bila. Nej kak nisterni, ka duga lejta na svojo pravico čakajo.

Včakali so se. Svoji 30 lejt igranja pa koncertov so se včakali. Mi2 za enoga od najbolje popularni rock bendov v Sloveniji vala. Vse se je leta 1995 v maloju vesi Rogatec skrak grani-ce s Hrvaško začnilo. Pojd-je so se včili igrati, senjali so, kak do gdasvejta na kakšoj veselici igrali. Pa je iz toga legenda vōprišla.

Za 30. rojstni den do Mi2 velki koncert na stadioni Stožice meli. Kak zvekšoga vsigdar, je koncert na največkšom slovenskom stadioni, biu v neka vōraj odani. Koncerti so podje naslov dali; Življenje je sve-

Tak Mi2 gnes vōgleda. Nistrni so z lejtami profesionalci gratali, kakši zvūn muzike eške v slūžbo ojdī. Od nji pevec na ménje dr. Tone Kregar čūje. Doktor historije kak direktor v muzeji dela. Najbole so po tejm poznani, ka od nji rejč vnaugo humura pa satire v sebi nosi.

tek. Leke so s tejm poznanomi slovenskomi političari neka nazaj prajli. Gnauk je gučo, kak življenje ne more svetek biti. Življenje je eno samo delo, je na konci povedo. Ja, Mi2 nikomi dužni ne osta-nejo.

Srebrni brejg pojbm gratulejra, ka tak dugo lidam veseldje v srce nosijo. Aj tadale tak ostane.

Miki Roš

Vedli ste?

NAJVEKŠA VÖRA NA SVEJTI

Dostakrat, če koga pitajo, zaka dé v Varaš, se po heci tau pravi, ka pogledne kelko je vōra na cerkvenom tōrmi. Tau je leko gnauksvejta rejsan tak bilau, gda še nej bilau vōr, depa gnesden se tau že bola samo za hec pravi. Prvin po vasaj na tōrmi so trno

Najvekša vōra je v Meki, na tōrmi Abradž al-Bajt v Savdski Arabiji.

nej bile vōre, samo po vekši varašaj. Vekša cirkev je bila, vekša vōra je bila na tōrmi. Ranč tak kak v višini zidine tak v velikosti vōr je tō veliko tekmovanje bilau.

En čas je v Angliji na tōrmi Big Ben bila največkša vōra na svejti, depa gnesden se že leko skrije pred tisto vōrov, stera je v Meki na tōrmi Abradž al-Bajt v Savdski Arabiji. Ta zidina več vse je naj, naj, med drugimi je najvišji hotel, najvišeša pa največkša vōra na svejti, šestkrat vekša od Big Benove vōre. Vōra je 46 mejtrov šurka, cajnari so 22 mejtra dugi pa dva milijauna LED diod svejti na njej, naj go s tal, od 450 mejtrov tō dobro leko vidi. V tauj višini je temperatura dostakrat več kak 70 stopinj Celzija, depa ma se zgoditi tau tō, ka minusi nastanejo. Zavolo toga so kak vōro tak

Velke vōre po svejti.

cajnare iz tašoga materiala naredli, steri tau dobro zdrži. Nej bi mislili, depa mehanizem vōre je več kak dvajsti ton težki. Ranč tak bi tau tō nej dali valati, depa v tōrmi, znautra v vōri so razstavne prostore naredli. Kak je ta vōra fejst velka pa graubijanska, si najbola tak leko predstavljamo, če vejmo, ka tau vōro že od 17 kilomejtrov daleč leko dolapreštemo, leko poglednamo, kelko je vōra.

Karči Holec

... DO MADŽARSKE

Večina Madžarov želi soočanje med kandidatom za predsednika vlade

Večina madžarske družbe podpira soočenje med kandidatom za predsednika vlade pred volitvami – kaže raziskava javnega mnenja, ki jo je konec avgusta izvedel Raziskovalni center 21. Po rezultatih ankete 56 odstotkov celotnega prebivalstva želi soočenje med Viktorjem Orbánom in Pétró Magyarjem, le 23 odstotkov to zavrača, 21 odstotkov pa je o tem negotovih. Omenjena raziskava je tudi pokazala, da 86 odstotkov volivcev opozicijske stranke Tisza, ki jo vodi Péter Magyar, skoraj 70 odstotkov podpornikov drugih strank in več kot 35 odstotkov negotovih volivcev zahteva soočenje dveh kandidatov. Med privrženci Fidesza so sicer večinoma zavrinitelji (49 odstotkov), a vendar si vsak tretji volilec vladne stranke močno želi, da bi se Orbán pomeril z Magyarjem. Tudi starostni podatki so vredni pozornosti. 71 odstotkov ljudi, starih od 18 do 29 let, in 72 odstotkov ljudi, starih od 30 do 39 let, podpira soočenje, kar pomeni, da so ravno mlajše generacije tiste, ki si najbolj želijo „tekmovanja“ med kandidatom, čeprav česa takega na Madžarskem v življenju skoraj nikoli niso videle.

Znana je višina dopolnilnega povišanja pokojnin

Vlada je sprejela odločitev o višini dodatnega povišanja pokojnin – je seznanil javnost minister, ki vodi urad predsednika vlade. Gergely Gulyás je spomnil, da je bila o pričakovani višini povišanja pokojnin že sprejeta odločitev, končni znesek pa je bilo mogoče določiti šele zdaj, saj po posebnih pravilih merilo za povišanje pokojnin ni splošna inflacija, ampak inflacija med upokojenci. Njena višina znaša 4,8 %, kar pomeni retroaktivno povišanje za 1,6 %. To povprečno pomeni 51.155 forintov izplačila upokojencem še letos, v praksi pa, da bo povprečno 47.200 forintov izplačanih skupaj z novembrsko pokojnino, preostali znesek pa se z decembrsko pokojnino.

TAU JE TE BILAU

Prejšnji četrtek že rano v ausmoj vōri zaranka sem kloncko na dveri Šumiskoga Iluša, po mo-žej Dončeca. Tau sem mislo, ka sem ráni, depa nej, tetica Iluš so že nej bili doma, zaman se je raur ka-diu. Gda sem je po telefoni isko, oni so že v gauštja bili, grbanje so iskali. Depa kak so prajli, iskati je trno nej trbej, zato ka sploj fejest rastejo. Če do desete vōre leko čakam, te do že doma,

so prajli, dočas košaro puno naberejo. Tak je bilau, v desetoj vōri znau-va klonckam, dvera se odprejo pa košara je rej-san puna.

- Tetica Iluš, zato ste tak rano zaranka v gauš-tji, nej ka bi stoj pred vami vōpaubro gobe?

»Prejšnji keden sem po-podneva odla pa sem zato itak najšla. Zato odim rada zaranka, ka tašoga reda še doma tak nika ne more delati. Gda pa domau pridem, te že rosa malo goraposene pa vanej že tū leko kaj štibram. Dja tau pravim, kakkoli dobre oči maš, sikši grbanj ne more vōpobratī, ka bi nej au-sto kakšen, za vsakšim se še najde grbanj. Dja mam dvaujo tašo me-sto, stero je še niške nej najšo, če rastejo grbanji, tam je vsigdar najdem. Včara sem odla tam pa

gda gnes znauva tam odim, vidim, ka grbanj je že stari grato, zato ka tam mi je austo, nej sem ga vidla.«

Iluš je prejšnji keden dosta grbanjov najšla.

- Gda na svojo mesto dete grbanje iskat, tašoga reda skrb mate, nej ka bi vas stoj vido, gdetā odite?

»Vejš, tam, gde dja be-rem gobe, tam sploj malo lüstva odi. Drūgo pa tau, tisti, steri so tak fejest gobe brali, tisti so že vse vōpomrli. Tisti, steri pa iz Varaša pridejo, tisti se z motorom pripelajo pa bola samo pri pauti berejo. Dja daleč dem od poštuje, skur dva ki-lomejtra, tam dem prejk kak je Lujzatjin Margit bejo doma. Tau je nej dobro, ka pauti so tej „Peštrge“ vse dolazaprlī pa te človek zavolo toga kraužiti mora.«

- Vi ranč tak radi djejte grbanje kak je berete?

»Rada je djejm, depa bola rada je berem, tau je zame veseldje, naj-bola te, gda ednoga za drūgim goraberem.«

- Vi ste rojstni ram daleč kraj od poštuje meli, od tistac sta kak šaula tak cerkev fejest daleč bejle. Sledkar, ti-sti, steri so zidali, so že vsi paulak pri poštuje redli svoje rame, depa gnesden že znauva vsigdar bola kraj od poštuje začnejo zida-ti. Zato ka tam ne odi telko lüstva, avtonov pa vekši mir je. Tau so največkrat nej doma-nji, bola tisti, steri iz drūgi krajin pridejo sé k nam. Kak je bilau pri vas doma, gda ste še doma v rojstnom rami živeli?

»Po pravici ti povejm, lopau je bilau, človek, če si tak nazaj brodi, če bi tistoga reda emo pejna-ze, te bi od tistac kraj nej ūšo. Zato ka tam v dolej je mir, tam lüstvo ne odi, tam nejmaš sausede, tau leko delaš, ka škeš, tam te niške ne vidi. Leko ka smo daleč kraj bili, depa kak si nazaj mislim, mi smo vsigdar šli, v nede-lo dvakrat k meši, v bali smo tō vsigdar tam bili, mi smo nikdar nikanej vōnjali, mi smo vsigdar na pauti bili. Pa vsig-dar smo pejški odli, nej samo zato, ka nej bilau autona, depa paut je tū nej bejla. Težko je bilau tam življenje, depa itak veselo je bilau tam ži-veti. Zdaj tisti, steri te rame na okrajme vesi dolatjōpōjavajo, tej dosta pejnaz pocerajo na paut pa ranč tak na ram tō. Tej vsigdar bola majo pejnaze kak mi, steri tōj živemo. Deepa zaka pa odkec majo, tau ne vej-m. Mi smo se dosta mantra-

li, najbola zato, ka samo pejški smo leko prišli do rama. Dobro vej-m, gda je moja mati betežna gratala, rešilec (mentō) nej mogo do rama, mog-li smo en terenski auto prositi, steri go je do poš-tuje vōodpelo.«

- Tau je eden mali ram bejo, gde ste živeli?

»Nej je tak fejest mali bejo, istina ka ena iža pa

radio so tak zvali, ka te-lepeš radio. Taše velke baterije je emo, gda so prazne gratale, te smo je nazaj v bauto odnesli pa so je vōmejnili na nau-ve, stere so napunjene bile. Zavolo toga smo ra-dio tō nej dosta poslušā-li, najbola samo zato, aj vejmo, kakšno vrejmen baude, gda smo s senauv delali.«

Na starom kejpī pokapanje Ilušinoga očō, zar se vidi indašnji ram.

ena tjōjnja bejla, depa bile so še vcuj škedjni pa štale.«

- Tej stari rami so topli bili, nej?

»Topli so bili, mala okna, nizki plafon so meli, v iži so kale bile, v kūnji pa špajert. Tak ka naš ram je vsigdar topel bejo, nam je nikdar nej bilau mrzlo, pa te so še mrzle zime bile.«

- Gda ste dobili elektri-ko?

»Vejn šestdesetoga leta, dočas smo s petrolinom svejtīli. Po vačaraj smo kaulak staula sejdli pa na glas smo Boga moli-li, cejla družina. Potejm smo mogli v postelo titi, zato ka petroli je tū dragi bejo. Naši so zato meli radio, moj dejdek je zidar bejo pa on dosta odo pa vido po svejti. Te

- Kakšno postajo ste pos-lušali v radioni?

»Kossuth pa Petōfi smo poslušali, drūgo je vejn tak nej bilau, samo tau dvauje. Mi smo radio po vačaraj, najbola pa vejn po nedelaj poslušali.«

- Zdaj, če bi tej mladi brez elektrike bili pa s petrolijom bi mogli svejtiti, ka mislite, kak dugo bi vōzdržali?

»Tej bi tak nagnauk vuj-šli, brezi elektrike pa brezi interneta bi en den nej ostali, taši svejt živemo zdaj. Če dja tej mladim od tisti stari časov pripovejdam, te vejš, ka mi pravijo: „Tau je te bilau“. Dja pa njim pravim, vejte ka, leko še tisti časi nazaj pridejo, te baudete vi velki sr-macke.

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O MENJE POZNANI ŽENSKAJ

Historija vnaugo pauni, depa, človek si je gnešnji čas za takšoga naredo, ka preveč brž tale-ti. Tüdi zavolo toga trbej iz stari časov lidi »vöpotegnoti«, zavolo steri se njigvi čas vöminiu. Vnaugi produkti, brezi steri človek gnes skur ne more, svoje dalešnje korenje majo. Tüdi tisto, ka življenje bole za sladko narejdi.

Të portret naše Josipine je trno poznana slovenska slikarka Ivana Kobilca naredila. V tom časi že se je Šumi pisala.

Eške ena Josipina

Žensko ménje Josipina gnes bole na rejci se najde. Je pa poznano, ka v 19. stoletji je trno popularno med bole bogatimi lidami bilau. Moško ménje Josip

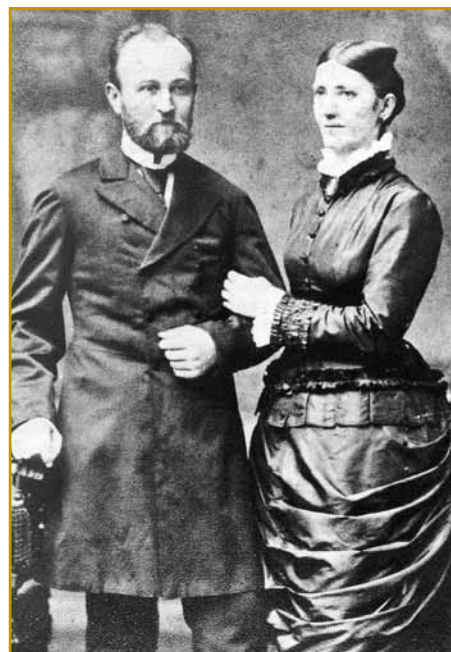
1841 v vesi Blagovica skrak Ljubljane narodila. Stariške so najprva nej malo vestvo

meli, depa, Josipina je že mlada škela več od dela na zemlej zvedeti. V svejt iti, se včiti, nauve šege spoznati. Eške nej 14 lejt stara k tetici

pro. Vej se, ka v krčmej so tüdi kaj sladkoga vedli na sto doj djati. Leko, ka ranč s tau meštirjo se je oprvin tam srečala. Pa je po tejm tau njeno življenje gratalo. V Figovci je slüž nej najbaukši biu pa eške verstvo od starišov je skur na nikoj prišlo. Pejneze je držini domau davala, depa, nej je zavolé bilau. V Pešto se napauti. Poznano je, ka v tistom časi so se najbaukše sladice (sütemény) ranč v Pešti pa Beči delale. Tam se je več od toga škela navčiti. Moramo prajti, ka za tiste čase je več nej mlada bila, gda svojga moškoga spozna. Tau se v Pešti leta 1874 zgodi. Franc Šumi je ranč tak skrak Ljubljane na svejt prišo. Kelko je poznano, se ja tam tüdi za slaščičara vönavčo pa tam prva lejta v slaščičarni (cukrászda) delo tö. Depa njegvi nemerni düj ga je kaulak po Evropi naganjo. Tak se v Pešti z Josipino sreča.

Kak vögleda, »tam venej« sta dobro prislüžila. Slaščičarno, delavnico pa bauto goroprejta. Josipina Šumi na velke dela, Franc pa bole po svoje kaulak ojd. Firma Šumi vse baukše pejneze njima nosi. Ovak povejdano, držina Šumi vse bole bogata vögleda. Ranč Josipina pa je tista, ka največ pa najbaukše dela. Skrak toga eške skrb za malo čerko Evgenijo mora meti. Franc dosta po svejti ojd, vnauge ženske si gemle, držinske pejneze zapravla. Pomalek njoj tau vse više pride. Na birovijo nutzglasi, ka se šké razpitati. Tau je v tistom časi skur nejmogauče bilau. Tau, ka ženska se šké razpitati. Depa Josipina v Ljubljani že za poznano ménje vala. Tri

lejta trpi, ka dun se razpitata. Ena velka briga menje, bi leko prajli. Firma Šumi vse

Franc Šumi pa Josipina se leta 1875 zdata. Un je 14 lejt starejši od nje. Najprva vse dobro vögleda. V Ljubljano prideta, s svojim delom začneta.

takše cukre na svejti delo. Po leti 1905 Šumi imperij za sladko življenje grata. Gumi

cukri, trdi, mejki, takše pa ovakše farbe se po bautaj odavajo. Šumi že poznani kak fabrika čokolade grata. Josipina jo v Radovljici gorpostavi.

Josipina Šumi je zvün svojga dela ženskam tistoga časa pokazala, ka vse leko dosegeje, če volau pa znanje majo. Čerka po svojoj mami si je peldo vzela. Skrak nje dela, se na velke

bole cvete, Josipina si nauve pa nauve recepte vözmisli. Leta 1888 se je dun razpitata, neka vcejlak nauvoga začne

vči, firmo njoj Josipina že pomalek prejk da. Josipina Šumi leta 1917 mrgé. Šumi tadale živé,

Krčma Figovec se je od lejt Josipine pa do lejta te fotografije (1923) nej dosta vöminila. Za takzvano foringaško krčmo je valala, v sterom so nej samo foringaške gesti daubili. Tüdi konji so se nageli pa si spočinauli.

kak Jožef tumačimo. Žensko ménje Jožefa tüdi kak Joža ali Jožica je poznano. Depa, Josipini je v Monarhiji Josephine mejla. Bole »po naše« so njoj Josipina prajli. Naša Josipina od stere v tom pisanji pripovejdamo, je držinsko ménje Avbelj mejla. Josipina Avbelj se je leta

Mariji v Ljubljano odide. Marija je bila oženjena s krčmarom poznane ljubljanske krčme Figovec. V njoj se je v tisti časaj rejsan dobro gelo. Josipina se v krčmej navči küjati. Ne vejmo, kak dugo je tam ostanola. Depa Figovec je bila krčma, ka njoj je dveri v svejt küjanja gorau-

Na lejvom kraji fotografije leko vidimo ram Šumi, v sterom se je vse vküper začnilo. V tom časi je tam trno popularna krčma Šumi bila. Leta 1905 Josipina od tejc odide, že si fabriko gorpostavi.

odavati. Gumi bonbon ali gumi cukr lidge leko pri njoj küpijo. Eni gnes tomi že le cukr tö pravijo. V svejti so najbolje Haribo poznani. Leta 1920 so je začnili delati. Depa naša Josipina ji je za več kak 30 lejt »doj zgrabila«. Zaprav, Šumi je prvi

dokejc se v socializmi vse vömini. Ka pa Franc Šumi? V glavej že trno betežen leta 1916 premine. V Zürichu se v glavau strli. Depa Šumi cukri eške gnesden se žvečijo pa grzejo.

Miki Roš

PIVAROV KRIŽ V GANČANAJ

V ednoj skradnjoj »vulici« v Gančanaj stogí leseni Pivarov križ s plejastov strejov, za njim pa je lepau poprav-

že pa popravljala kaj,« pravi gospa Pivar. V starij časaj je biu napis na križi, samo se ne spaumni-

prekmörščini pa itak pozna osnovne molitve kak Očanaš, Zdrava bojdí Marija pa »Jes vörjem.«

Gančani so velka ves na Dolinskom (Markastom), nej daleč od Böltinec. Na tom kraji so vsi lidgé katoličanci, odijo pa k meši v Böltince. Sigdar je bila mnogolüdna ves, zdaj tuj gezero lidí žive v Gančanaj, šteri se lepau razvijajo. Dosta jih se itak spravla z verstvom, zemla pa je tū baukša za pavarso delo. Na srejdí vesi stogí lejpa kapejla (lejko bi bila menša cerkev), posvečena Srci Jezušovomi, štero so zidali leta 1908. Znabiti so v tom leti ali malo po zidanji kapejle postavili Pivarov križ na zdajšnjo mesto.

Gančani so glasoviti zavolo »gančkoga majoša«. Tū se majoš zove majpan (uni so prejkvzeli vogrsko rejč május, naš majpan pa je z

pelski odbor. Dugo so želeli obnovitev, kà jih je terjo zaub časa, šteri posüne stare lesene križe. Prostovolno

bej dojspucati pa znabiti premalati. Letos so malo popravili fasado na kapejli Srca Jezušovoga.

Gančani majo selo na kraji, štero se zove Raščice po domanjom (po slovenski pa Hraščice), gé je kapejlica, posvečena Blajženomi Antoni Martini Slomški. Tam so meli 28. septembra proščenje (bučo), zednin je bila dvajseta oblejtnica kapejlice, zatok so tau tuj dali obnoviti.

Gančanci so flajсни lidgé pa so vörni katoličanci, kak tau ovadi njigvo delo za križe pa dvej kapejli. Očuvajo pa prejkda jo tou erbijo mladim, šteri so etak tuj dužni tau čuvati.

Obnovljeni križ je blagoslovo böltinski »plivanuš« Boris Kučko.

Blagoslovenje obnovlenoga Pivarovoga križa

len ograd z brajdov pri susednjoj iži. Té križ je dotegamau trikrat spremeno svojo mesto, vsigdar so ga lidgé prestavili inan, pravi Gančanka Ana Pivar, štera je rodbinka postavitelov.

»Prvo je biu vöni na njivaj,« pripovedava gospa Pivarova, »bole bi se pa inder nücau. Tistoga so spravili pri kapejli. Nej je ešče bila kapejla. Gda so pa kapejlo delali, té so ga pá krej zeli.« Iskali so njemi drügo mesto, so mislili, ka de najbaukše v nekšom križišči. Eti so najšli, gé stogí križ do gnes. »Té je tau vse bilau šče Pivarovo. Prišli pa so pitali, či ga lejko tū postavijo? Pravili so, ka lejko.« Lejtnice je gospa Pivarova tuj nej mogla povedati.

Inda je že biu popravljeni Pivarov križ, kà je spodkar večkrat sprno lejs. Pri zdajšnjom obnovlenji »so ga bole lipau fajn vednako napravili, odspodi so ga betonejrali, kà de zdaj nej sprnolo.« Zamenjati je bilau mujs Jezuš pa Marijo, pa tuj ma zdaj križ nauvi plaut kaulek sebe. »Jes san skaus cejlo leto nosila rau-

jo, ka je bilau gor napisano. Gé je biu križ prvin, na njivaj, stogí drügi »bitonski« križ. Vejndrik je biu zatok postavljen, kà je bila tam nesreča s kaulami, dapa so jo srečno preživeli. Ranč tak zavolo rešitve z nesreče je biu leta 1918 postavljeni Pet-

Lüstvo je lepau vküpprišlo na svetek.

rajin križ v Ritkarovcaj, kà so krave s kaulami skočile v djarek, dapa so se krave pa njigvi gospodari rejšili.

Inda so meli šegau, ka so lidgé šli cuj k nekšomi križi pa tam molili, prosili pomauč Boga, Jezuš ali pa Marije. Tū v Gančanaj je včasik cejlo lüstvo šlau cuj k križam molit. Gospa Pivarova je ešče molila v

nemškoga Maibaum).

V nedelo, 21. septembra so se zatok spravili vküp Gančanci, ka se udeležijo blagoslovenja obnovlenoga Pivarovoga križa.

Predsednik krajevne skupnosti Gančani Janez Žižek je pravo, ka je nej Pivarov križ edini v Gančanaj, šteroga so že obnavili. Za obnavo križov skrbi Ka-

Lepau okinčani križ

(önkéntesen) so pomagali pri deli pa so držali načelo, ka tau je »sveto delo«, za štero ne smejo pričaküvati najema. Zatok je nej trbelo ponücati dosta pejnez, če je pa bilau mujs, je Kapelski odbor pokriu drüge stroške. Pri obnovitvi so meli pripevke skur vsi Gančanci.

Sakši križ ma svoj namen, za šteroga volo so bili tej postavljeni, če je bila tū nesreča ali so kaj obečali stari lidgé, na njivaj pa so zatok postavili križe, ka naj majo dobro letino. Zednin so takši križi znamenja za lüstvo: jih opaumnijo, ka morajo nej li samo vörvati Boga, liki dobro tuj delati. Ostali so ešče drügi križi, štere trbej tuj obnoviti. Zdaj pride na rejd Bejli križ, šteri stogij prauti autocesti, na začetki Gančan. Té je betonski križ, šteroga tr-

Pobožne cerkvene pesmi so spejvali člani Gančkoga pevskoga zbora. Na konci blagoslovenja so malo s pitijom pa gestijom dvorili tistim, šteri so prišli na dogodek.

Gospaud Kučko pravi, ka križi pauleg pauti spominjajo lidi na Kristušovo trpljenje pa smrt, s šterov je nas odküpo. Naš zemelski žitek je tuj pun trpljenja pa križov, štere moramo premagati, zednin takši križ kaže naš cil, šteri je v nebesaj. Toga moramo dosegniti, kda se konča naša paut na Zemli. Té križ je spodbüda mlajšomi rodi, ka naj mladi vidijo, iščejo spodbüde pri tejm za svoj žitek. »Plivanoš« Kučko je prepričan, ka do se ob tom navdüşili mladi za vero v Boga pa do naprej očuvati, ka je Božoga tak kak té križe pauleg pauti.

Akoš Anton Dončec

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

				AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	STADION V MILANU	VELIKA POKONČNA PEČ ZA TALJENJE RUDE	ENOTA ZA MERJENJE KOTOV	DESNI PRITOK ZAHODNE MORAVE V SRBIJI	METKA ALBREHT	FRANČ. PISATELJ ZOLA	PROSTOR ZA TOVOR, KEŠON
				SKUPEK, SPRIJE- MEK							
				ZVEZNA DRŽAVA V ZDA	2			1			
				UPANJE, PRIČAKO- VANJE					IVAN SIVEC KEMUSKI ELEMENT (As)		
				GLASBILO ITALIJAN- SKI MODNI KREATOR (GIANNI)							
POMOČ: ILIADA RADIJA SAN SIRO VERSACE	IZREDNO, VELIKO ZMAGO- SLAVJE	RAZPOR, RAZDIRTJA	MEHIŠKI INDIJANCI	NARODNO- ZABAVNA POPEVKA SMUČI	4			EVROPSKI VELETOK			10
DELAVEC PRI TRA- SIRANJU CESTE	6						SKUPEK, NABOREK AMERIŠKI IGRALEC PESCI			SRBSKI IZUMITELJ (NIKOLA)	SESTAVINA BENCINA
RAZGRA- DITEV, DEKON- POSICIJA						7	pljS DNI ZARIS				
TISKAN IZVOD, IZTISK					9	CESTNI ZAVOJ ŽUPNIK					
NAŠ PUB- LICIST IN ZGODO- VINAR (LOJZE)			8	NEČEDNA ZADEVA IVO ZORMAN					SHANIA TWIN		
FINA, DROBNA MOKA							MIRNO, ZA- DOVOLJNO ŽIVLJENJE		5		
OBLIKO- VALEC PRIČESK		3					HUDIČ				

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	6	2	7	8	9	8	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Nauvo oddajo Slovenski utrinkov si leko poglednete na televizijskem programu

Duna TV v četrtek, 9. oktobra, zrankoma v 6.50.
Če zamidite, bau oddaja na programi znauvič na kanali

Duna World gnaki den zadvečerka v 13.25.

Magazin leko kisnej vidite na internetnom atrejsi:

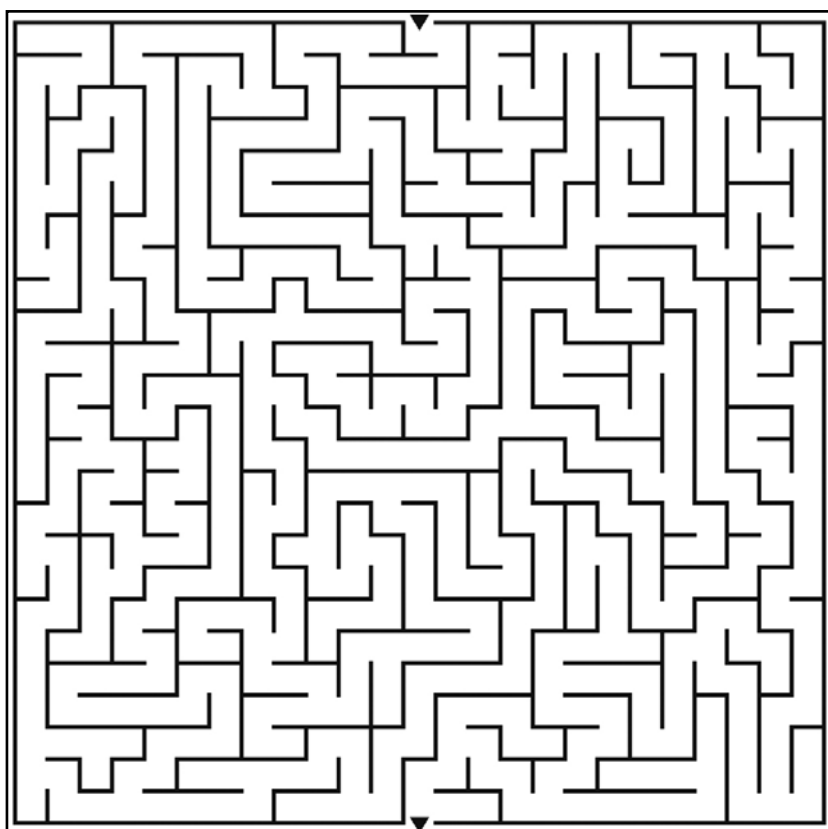
<https://mediaklikk.hu/musor/slovenski-utrinki/>

Nutzakapčite tevene, mi vas čakamo!

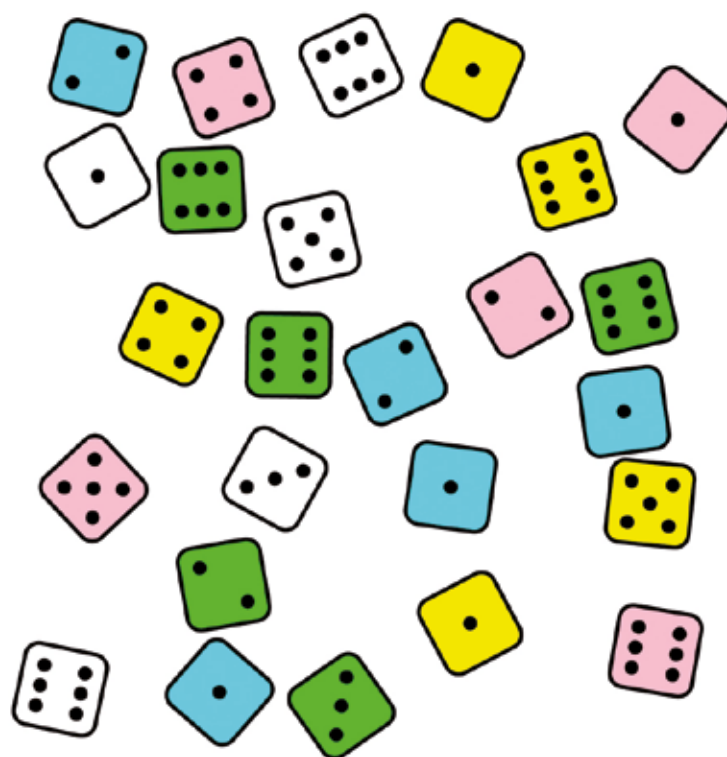
TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored
TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:
<https://tvspored.delo.si/>

LABIRINT

BARVNE KOCKE

Vsak od 5 igralcev je vrigel svojih 5 kock na mizo. Kateri igralec ima največ pik?

ARTÚR EKLER: NAŠI

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, avla (Aškerčeva cesta 2),
odprte razstave v sredo, 8. oktobra 2025, ob 12.00

Fotografska razstava z naslovom Naši, ki jo je omogočila podpora programa Madžarske mreže gostujočih predavateljev (VMK), predstavlja življenje in vsakdanjik prekmurskih Madžarov in zamejskih porabskih Slovencev ter

osvetljuje njihovo ljubezen do rodni krajev. Razstava fotografskega umetnika razkriva vzporednice, ki družijo življenje

predstavlja dom. Fotografije ne prikazujejo le navezanosti prebivalcev Prekmurja in Porabja na svojo tradicijo, korenine in jezik, temveč tudi njihove inovativne pobude in dejavnosti civilne družbe. Razstava Artúrja Eklerja kaže tudi, da so kulturne meje med Madžari v Prekmurju in Slovenci v Porabju pogosto tako zabrisane, da je zunanjemu opazovalcu včasih težko ugotoviti, kje živijo portretirani ljudje.

Razstava je nastala s podporo programa Gostujoča predavanja o madžarski kulturi in madžarskega lektorata Univerze v Ljubljani ter bo na ogled v oktobru v avli Filozofske fakultete.

in raziskuje tako umetniške kot uporabne vidike fotografije. Njegova glavna strast sta portretna in modna fotografija. Trenutno živi v Milanu.

Artúr Ekler

fotografski umetnik

Artúr Ekler se je rodil leta 1997 v Budimpešti, diplomiral pa je leta 2021 na Univerzi za umet-

nost in oblikovanje Moholy-Nagy. Že od študentskih let se redno udejstvuje kot fotograf

40
let 1985–2025 év

Zveza Slovencev na Madžarskem
Vas vabi na skupno praznovanje
40-letnice delovanja
Folklorne skupine ZSM Gornji Senik.
Jubilejni program bo v soboto,
4. oktobra 2025, ob 16. uri
v kulturnem domu na Gornjem Seniku.

A Magyarországi Szlovének Szövetsége
tiszteltetéllal meghívja Önt a
MSZSZ felsőszőlőki néptáncsoportja
40. évfordulójára.
A jubileumi műsorra
2025. október 4-én (szombaton)
16.00 órakor kerül sor
a felsőszőlőki kultúrházban.

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem
ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

57. MEDNARODNI OBRTNI SEJEM

V Celju je od 17. do 21. septembra potekal 57. Mednarodni obrtni sejem (MOS), ki je največji in najbolj prepoznaven mednarodni sejem v Sloveniji. Podjetje Celjski sejem je eno vodilnih v sektorju organizacije sejmov in dogodkov v regiji. MOS je postal sinonim

za inovativnost in kakovost v sejmski industriji. Združuje različna področja (gradbeništvo, turizem, gastronomija, poslovne storitve, bivanje ipd.) ter vsako leto vabi več sto tisoč poslovnih in zasebnih obiskovalcev iz regije in tujine. Poteka na več kot 60.000 m2 razstavnih površin. Podjetniki imajo priložnost za mednarodno poslovno mreženje in dostop do novih tržnih tokov, izdelkov in tehnologij. Njihov glavni cilj je vzpostavljati stikov s podjetji iz Slovenije, Avstrije, Italije, Hrvaške, pa tudi drugih evropskih držav. Sejem je idealna priložnost za pridobivanje novih idej ter iskanje poslovnih partnerjev.

Sejem sta obiskala tudi dva podjetnika iz Porabja, István Domiter, vodja podjetja Buldozer 2000, in Gábor Boldizsár, poslovodni direktor firme Pawel Packing. Čez dan jima je uspelo vzpostaviti stik z več podjetji in menim, da sta tuje podjetnike bolje seznanila s podjetji iz Porabja.

Dóra Doszpot